

тривається в разумный срок по истечении срока подготовки дела к рассмотрению.

Согласно части (1) ст. 370 ГПК РФ апелляция инстанция в 30-дневный срок со дня получения дела для рассмотрения должна в соответствии с положениями статей 185 и 186 ГПК РФ совершить процессуальные действия по подготовке дела к разбирательству в судебном заседании.

Статьи 370 и 371 ГПК РФ не учитывают специфики рассмотрения индивидуальных трудовых споров.

Полагаем целесообразным изменить ст. 371 ГПК РФ, установив 30-дневный срок рассмотрения индивидуальных трудовых споров.

Статья 160 Исполнительного кодекса РФ (в редакции закона РФ № 143 от 02.07.2010 года) [6] не запрещает поворот исполнения по трудовым делам. Следовало бы запретить поворот исполнения по трудовым делам, как было установлено ранее действовавшим Кодексом законов о труде РФ.

Литература:

1. Трудовые книжки: Комментарий, научно-практическое, справочное пособие / Научные редакторы: Сосна Б. И., Сосна А. Б., Мыца О. Д. Кишинев, 2012, стр. 86-108; Трудовые споры. Учебно-практическое пособие / под ред. Куренного А. М., Сосна Б. И., Кишинев, 2004, стр. 22; Сосна Б. И., Ивлиев Г. П., Аворник Г. К. Трудовое право России: Справочное пособие. Москва, 2005, стр. 169-186.

2. Официальный монитор РФ № 159-162 от 29.07.2003 года

3. Официальный монитор РФ № 57-58 от 18.05.2000 года

4. Официальный монитор РФ № 194-196 от 05.10.2010 года

5. «Ведомости» № 8/191 от 30.08.1990 года

6. Официальный монитор РФ № 160-162 от 07.09.2010 года.

ЩОДО ПРЕДМЕТУ ФІНАНСУВАННЯ ТЕРОРИЗМУ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ В УКРАЇНІ

В. ДРАНИЙ,
здобувач кафедри економічної безпеки
Національна академія внутрішніх справ (м. Київ)

SUMMARY

Identified a group of values that may be the subject of terrorist financing, and detailed list of objects that apply to them. Substantiated the position that it is impossible to recognize the subject of terrorist financing intellectual property rights.

Keywords: financing of terrorism, the subject of terrorist financing, money, money, property, property rights

* * *

Визначені групи цінностей, які можуть виступати предметом фінансування тероризму, та деталізований перелік об'єктів, які до них відносяться. Обґрунтовано позицію щодо неможливості визнання предметом фінансування тероризму нематеріальних прав.

Ключові слова: фінансування тероризму, предмет фінансування тероризму, засоби, кошти, майно, майнові права

* * *

Определены группы ценностей, которые могут быть предметом финансирования терроризма, и детализирован перечень объектов, которые к ним относятся. Обоснована позиция, что невозможно признать предметом финансирования терроризма нематериальные права.

Ключевые слова: финансирование терроризма, предмет финансирования терроризма, средства, деньги, имущество, имущественные права.

Актуальність теми. Однією з ознак складу злочину, передбаченого ст. 258-5 КК України, є його предмет. І хоча предмет безпосередньо не визначений у диспозиції статті, його встановлення відіграє значну роль при вирішенні питання щодо визначення міри покарання за вчинений злочин.

Ступінь дослідження. Дослідженню особливостей предмета злочину приділяли увагу багато учених, а саме Беляєв М., Белогриць-Котляревський Л., Глистин В., Загородников М., Кистяковський А., Коржанський М., Кравцов С., Кудрявцев В., Лянунов Ю., Никифоров Б., Тацій В., Фролов Є. та інші. Але питання предмету фінансування тероризму досліджувало значно менше науковців, до яких відносяться Баулін Ю., Беніцький А., Борисов В., Гавриш С., Данилевський А., Комісарова В., Молокоєдов В., Новікова Л. та інші. Але в роботах зазначених вчених недостатньо розкрито особливості предмета злочину, передбаченого ст. 258-5 КК України.

Метою статті є визначити характерні ознаки предмету фінансування тероризму.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні відсутня єдність у формулюванні поняття предмету злочину та визначенні

його місця у складі злочину. Наприклад, предмет злочину це – речі, у зв'язку з якими вчиняється злочин, однак, на відміну від

об'єкту, їм не завдається шкода [1; 2]; елемент суспільних відносин [3]; речі матеріального світу, впливаючи на які, суб'єкт завдає шкоди об'єкту злочину [4] та інші. Отже, предметом злочину є певні цінності, на які не здійснюється посягання, але у зв'язку з якими вчиняється злочин.

Предмет фінансування тероризму доцільно визначати у двох напрямках: по-перше, виходячи з диспозиції ст. 258-5 КК України, а по-друге – спираючись на міжнародний досвід. Слід зазначити, що в ст. 258-5 КК України не визначено предмету фінансування тероризму, але в диспозиції йдеться про «дії, вчинені з метою фінансового або матеріального забезпечення...». Про які цінності матеріального або нематеріального характеру йдеться в даній нормі слід тільки здогадуватись. Зрозуміло одне – забезпечувати у фінансовому або матеріальному сенсі будь-яку діяльність можна за допомогою цінностей або прав на них. З цим погоджуються також і ті науковці, які працюють над зазначеною проблематикою. Наприклад, на думку Комісарова В.С. предметом фінансування терористичної діяльності можуть бути гроші або активи будь-якого роду, рухомі чи нерухомі, незалежно від способу їх придбання, а також юридичні документи або акти у будь-якій формі, в тому числі електронній чи цифровій, які підтверджують право на такі активи або участь у них, включаючи банківські кредити, дорожні чеки, банківські чеки, поштові перекази, акції, цінні папери, облігації, векселя, акредитиви та ін. [5]. Беніцький А.С. зазначає, що предметом фінансування терористичної групи (організації) можуть бути грошові кошти в національній чи іноземній валюті, а також цінні папери (акції, облігації, чеки тощо) [6].

Враховуючи те, що дана норма була прийнята з метою імплементації в національне законодавство міжнародних стандартів боротьби із відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванням тероризму [7] для з'ясування питання щодо предмету фінансування тероризму необхідно звернутися саме до міжнародних нормативно-правових актів.

У Міжнародній конвенції щодо фінансування тероризму використовується термін «засоби», під яким розуміються активи будь-якого роду, матеріальні або виражені в правах, рухомі чи нерухомі, незалежно від способу їх придбання, а також юридичні документи або акти у будь-якій формі, в тому числі в електронній або цифровій, які засвідчують право на такі активи або участь у них, включаючи банківські кредити, дорожні чеки, банківські чеки, поштові перекази, акції, цінні папери, облігації, векселі, акредитиви, але не обмежуючись ними. Щодо майна, яке використовується при фінансуванні тероризму, йдеться також у ст. 1 Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму – майно будь-якого виду, незалежно від того, матеріальне воно чи виражене в правах, рухоме чи нерухоме, та правові документи або документи, які підтверджують право на таке майно або частку в ньому.

Таким чином, міжнародно-правові акти у сфері протидії фінансуванню тероризму єдині у визначенні предмета даного злочину та дають його розширене тлумачення, розуміючи під ним майно будь-якого роду. Отже, відповідно до міжнародного законодавства предметом фінансування тероризму є:

- активи: матеріальні або

виражені у правах; рухомі або нерухомі;

- документи, які засвідчують право на ці активи: банківські кредити, дорожні чеки, банківські чеки, поштові перекази, цінні папери та ін.

Крім того, при визначенні предмету фінансування тероризму необхідно звернутися до національного законодавства щодо боротьби з цим явищем. У Законі України «Про боротьбу з тероризмом» під фінансуванням тероризму розуміється «надання чи збір активів будь-якого роду...». Водночас в цьому ж нормативно-правовому акті роз'яснено, що відноситься до активів, що пов'язані з фінансуванням тероризму, - кошти, майно, майнові і немайнові права, що повністю або частково, прямо чи опосередковано належать або перебувають під контролем осіб, що пов'язані з провадженням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції, та активи, які отримані або походять від таких коштів, майна, майнових і немайнових прав, а також інші активи зазначених осіб. Отже, предмет фінансування тероризму в міжнародному та національному законодавстві дещо по-різному визначені, але по суті – співпадають.

Поняття «кошти» визначається як у словниках, так й у нормативно-правових актах. Так, універсальний бізнес-словник під коштами визначає акумульовані в наявній і безготівковій формах гроші держави, підприємств, населення й інші засоби, які легко перетворюються в гроші, що володіють високим рівнем ліквідності. У юридичному словнику під коштами розуміється особливий товар, що виконує роль загального еквівалента, у якому виражається вартість усіх інших товарів, який виконує функцію міри вартості,

засобів обігу, платежу, накопичення та збереження доходів [8].

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про банки і банківську діяльність» кошти - гроші у національній або іноземній валюті чи їх еквівалент.

У п.1.4 Інструкції „Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті”, затвердженої Постановою Правління Національного Банку України № 22 від 21.01.2004 року, кошти визначаються як «грошова одиниця України, яка виконує функцію засобу платежу та обліковується на рахунках у банках» [9]. Слід підкреслити, що і в інших нормативних актах використовується практично однакове визначення грошових коштів як національної та іноземної валюти [10]. Таким чином, з урахуванням викладених положень, поняттям «кошти» фактично охоплюються:

а) національна валюта України – грошові знаки у вигляді випущених Національним Банком України грошових знаків (банкнот) та розмінної металевої монети, що перебуває в обігу та є законним платіжним засобом на території України;

б) іноземна валюта – іноземні грошові знаки у вигляді банкнот, казначейських білетів, металевої монети, що є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави [11].

З огляду на те, що найголовнішою ознакою грошей є можливість бути платіжним засобом, до предмета фінансування тероризму можна віднести і ті грошові знаки України або іноземної держави, які вилучені або вилучаються з обігу, але підлягають обміну на ті грошові знаки, які знаходяться в обігу на момент вчинення злочину. Крім того, слід зазначити, що це можуть бути, наприклад, не тільки «чисті гроші» (отримані в результаті легальної діяльності комерційних

організацій, благодійних фондів тощо), але також «брудні гроші» (отримані в результаті вчинення злочинів: привласнення майна, незаконного збуту наркотичних засобів або зброї і т.д.). Зазначені грошові кошти терористам необхідні для придбання зброї, вибухових речовин, транспортних засобів, підроблених документів, оплати праці різних інструкторів, а також самих виконавців терористичних актів тощо.

Інша категорія, яка відноситься до предмету фінансування тероризму, є майно. Ця дефініція також знайшла своє відображення як у словниках, так і в чинному законодавстві. Майно – це предмет суспільно-корисної праці, що має мінову вартість і грошове вираження – ціну. Відповідно до словника до майна відносяться: 1) матеріальні цінності, речі, що знаходяться у володінні юридичних і фізичних осіб (рухоме, перемішуване майно і нерухоме у виді землі і прикріплених до неї об'єктів); 2) майнові права й обов'язки юридичних і фізичних осіб, наприклад успадковане майно, майно, що знаходиться на балансі підприємства [12]. Водночас серед науковців існує думка, що коли для надання допомоги терористичним об'єднанням використовується рухоме або нерухоме майно, діяння суб'єкта підпадають під ознаки матеріального сприяння (забезпечення) [6]. Але на нашу думку ця позиція є дещо хибною.

У ст. 66 Господарського кодексу України визначено поняття «майно підприємства» – це матеріальні цінності які становлять виробничі і невиробничі фонди, а також інші цінності, вартість яких відображається в самостійному балансі підприємства. Перелік виробничих і невиробничих фондів відображений у ст. 145 Податкового кодексу України «Класифікація

груп основних засобів та інших необоротних активів». До них відносяться будівлі, споруди, транспортні засоби, електронно-обчислювальні машини, мікрофони і рації, права користування природними ресурсами, права користування майном, права на комерційні позначення, авторське право та суміжні з ним права, право на ведення діяльності тощо. Щодо інших цінностей, які відносяться до майна, то їх перелік можна визначити виходячи зі статей форми фінансової звітності № 1 «Баланс», а саме: грошові кошти та їх еквіваленти, поточні фінансові інвестиції, товари, готова продукція тощо.

Термін «майно» зустрічається не тільки в господарському законодавстві, а також і в окремих статтях Особливої частини КК України, наприклад, у ст. 209, 185-198, 388 КК України. Щодо зазначених статей то зміст терміну «майно» визначений у постанові Пленуму Верховного суду України «Про судову практику у справах про корисливі злочини проти приватної власності» від 25.12.92 р., під майном розуміються: житлові будинки, квартири, предмети домашнього господарства, продуктивна й робоча худоба, засоби виробництва, виготовлена продукція, транспортні засоби, грошові кошти, акції, інші цінні папери, а також інше майно споживчого й виробничого характеру [13]. Отже, змістовно поняття «майно» співпадає як у господарському законодавстві, так і у роз'ясненнях Пленуму Верховного Суду України.

До предмету фінансування тероризму можна також віднести й цінні папери (як фінансові інвестиції). Цінним папером, відповідно до ст. 3 Закону України від 23.02.2006 «Про цінні папери та фондовий ринок», є документи встановленої форми з відповідними реквізитами, що посвідчують грошові або

інші майнові права, визначають взаємовідносини особи, яка їх розмістила (видала), і власника, та передбачають виконання зобов'язань згідно з умовами їх розміщення, а також можливість передачі прав, що впливають із цих документів, іншим особам. Відповідно до цього ж Закону до цінних паперів відносяться акції, облігації, іпотечні сертифікати, іпотечні облігації, сертифікати фондів операцій з нерухомістю, інвестиційні сертифікати, казначейські зобов'язання України.

Предмет фінансування тероризму може бути також у вигляді майнових прав, однак в науці відсутнє єдине визначення змісту цього поняття. Так, дехто з науковців пропонує розглядати майнові права як права на речі або сукупність речей під таким кутом зору, що майнові права оформлюють та закріплюють належність речей суб'єктам [14]. Інші вчені стверджують, що майнові права мають зобов'язальну природу. Такі особливості полягають у самій природі суб'єктивного майнового права, яким у всіх випадках протистоїть відповідний майновий обов'язок іншої сторони правовідносин [15]. Але для того, щоб з'ясувати дійсний зміст цього поняття необхідно звернутись до чинного законодавства. Відповідно до ст. 3 Закону «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» майнові права розуміються як окремі від майна та речей об'єкти оцінки і визначаються як будь-які права, пов'язані з майном, відмінні від права власності, у тому числі права, які є складовими частинами права власності (права володіння, розпорядження, користування), а також інші специфічні права (на провадження діяльності, використання природних ресурсів тощо) та права вимоги. А відповідно до п. 1.4 Положення «Про валютний контроль», що затвер-

джене постановою Національного Банку України від 08.02.2000 р. № 49, майнові права – права вимоги особи за зобов'язаннями, за якими вона є кредитором.

Якщо розглядати немайнові права як предмет фінансування тероризму, то, на наш погляд, вони не може ним бути тому, що до немайнових прав юридичних осіб, відповідно до ст. 94 Цивільного кодексу України відносяться «право на недоторканність її ділової репутації, на таємницю кореспонденції, на інформацію та інші особисті немайнові права, які можуть їй належати». А до немайнового права фізичних осіб відносяться суб'єктивне цивільне право, яке за своїм змістом є тісно та нерозривно пов'язане із особою-носієм, не має економічної природи походження та економічного змісту, а також спрямоване на задоволення фізичних (біологічних), духовних, моральних, культурних, соціальних чи інших нематеріальних потреб (інтересу), об'єктом якого є особисте немайнове благо [16]. Таким чином, можна стверджувати, що ці права не можуть бути використані для фінансового або матеріального забезпечення терористичної діяльності.

Висновки.

Отже, до предмету фінансування тероризму відносяться:

- а) кошти (національна або іноземна валюта);
- б) майно (в тому числі цінні папери);
- в) майнові права.

Але, враховуючи те, що необхідною умовою міжнародного співробітництва у боротьбі з фінансуванням тероризму є однаковість та єдність понять, як в міжнародних документах, так і в національному законодавстві держав, які співробітничать, необхідно привести національне законодавство у відповідність до вимог міжнародних нормативно-правових актів. Така необхід-

ність, насамперед, пов'язана з тим, що відхилення від міжнародних стандартів у визначенні змісту «засобів», збирання або надання яких визнається фінансуванням тероризму, може стати підставою для звільнення особи від кримінальної відповідальності. Тому вважаємо за необхідне повністю імплементувати визначення «засобів», яке використовується у Міжнародній конвенції до ст. 1 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» при визначенні поняття «активи, що пов'язані з фінансуванням тероризму».

ЛІТЕРАТУРА

1. Трайнин А.Н. Общее учение о составе преступления / А.Н. Трайнин – М.: Юрид. лит., 1957. – С.178-179.
2. Брайнин Я.М. Некоторые вопросы учения о составе преступления в советском уголовном праве / Я.М. Брайнин // Юрид. сб. Киев. ун-та, 1964. – №4. – С.58-59.
3. Коржанский М.И. Объект и предмет уголовно-правовой охраны / М.И. Коржанский – М.: Акад. МВД СССР, 1980. – С.105.
4. Загородников Н.И. Понятие объекта преступления в советском уголовном праве / Н.И. Загородников // Труды ВЮА, вып.13. 1945. – С.44-50.
5. Российское уголовное право: В 2-х т. Т.2. Особенная часть / Под ред. проф. А.И.Рарога. – М.: ООО «Полиграф ОПТ», 2004. – С. 395.
6. Беницкий А.С. Ответственность за легализацию преступно приобретенных доходов в уголовном законодательстве Украины и Российской Федерации: [моногр.] / Беницкий А.С., Розовский Б.Г., Якимов О.Ю. – Луганск: РИО ЛГУВД им. Э.А. Дидоренко, 2008. – С. 379-380.
7. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання легалізації доходів, одержаних зло-

чинним шляхом, або фінансуванню тероризму» // Електронний ресурс: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=33147

8. Юридичний словник. / За ред. Б.М.Бабія, Ф.Г. Бурчака, В.М. Корецького, В.В. Цветкова. – Вид. 2-е, перероб. і доповн. К.: Головна редакція Української радянської енциклопедії, 1983. – С.158.

9. Постанова Правління Національного банку України від 21.01.2004 № 22 «Про затвердження інструкції про безготівкові розрахунки в Україні у національній валюті».

10. Закон України від 05.04.2001 «Про платіжні системи та переказ грошей в Україні».

11. Чаричанський О.О. Підстави кримінальної відповідальності за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, за Кримінальним кодексом України: дис. ... канд. юрид. наук / О.О. Чаричанський – Х., 2004. – С. 55-56.

12. Лозовский Л.Ш. Универсальный бизнес-словарь / Лозовский Л.Ш., Райзберг Б.А., Ратновский А.А. – М.: ИНФРА-М, 1997. – С. 118.

13. Про судову практику у справах про корисливі злочини проти приватної власності: Пост. Пленуму Верхов. Суду України // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 1995. – №1. – С.112-113.

14. Порошков В. Специфика имущественных прав / В. Порошков // Российская юстиция. – 2000. – №5. – С. 15.

15. Рыбаков В. Обязательственное имущественное право как объект гражданского оборота / В. Рыбаков // Гражданское право. – 2008. – № 2. – С. 40-42.

16. Стефанчук Р.О. Особисті немайнові права фізичних осіб у цивільному праві України: дис. ... д-ра юрид. наук. – К., 2007. – 242 с. – С. 168.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ У СИСТЕМІ ЗАПОБІГАННЯ ВІДМИВАННЮ КОШТІВ В НОТАРІАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

І. ДРАНА,
здобувач кафедри економічної безпеки
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ)

SUMMARY

Theoretical principles are analysed for description of administrativ-legal regulation in counteraction of money laundering in notarial activity.

Keywords: laundering of money, administrative regulation counteraction of money laundering of law relationship of notarial activity notary.

* * *

Проаналізовано теоретичні засади для характеристики адміністративно-правових відносин щодо протидії відмиванню коштів в нотаріальній діяльності.

Ключові слова: відмивання коштів, адміністративно-правове регулювання, протидія відмиванню коштів, учасники правовідносин, нотаріальна діяльність, нотаріус.

* * *

Проанализированы теоретические основы для характеристики административно-правовых отношений по противодействию отмыванию средств в нотариальной деятельности.

Ключевые слова: отмывание денег, административно-правовое регулирование, противодействие отмыванию денег, участники правоотношений, нотариальная деятельность, нотариус.

Відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, зумовлює структурні деформації і диспропорції суспільно-економічного розвитку, перешкоджає європейській інтеграції України, ускладнює стабільний розвиток економіки країни. До того ж слід визнати, що на сьогодні держава не володіє сталим і діючим механізмом адміністративно-правового регулювання запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Суттєве значення для розуміння адміністративно-правового регулювання має його предмет, під яким розуміють різні суспільні відносини, які об'єктивно за своєю природою можуть піддаватися нормативно-організаційному впливу. Тобто, предмет правового регулювання (предмет права) будь-якої правової галузі становлять правові відносини, що регулюються цією галуззю. Предметом правового регулювання можуть бути самі різноманітні суспільні від-

носини, в тому числі, й відносини, пов'язані з регулюванням щодо запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом у сфері нотаріальної діяльності.

Дослідженню проблеми правовідносин в юридичній науці було приділено багатьма авторами, зокрема такими, як: С.С. Алексєєв, А.В. Малько, Н.І. Матузова, В.Б. Авер'янов, Д.М. Бахрах, Ю.П. Битяк, В.В. Галуцько, С.В. Ківалов, В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, О.Є. Користін,